

τια πνεύματα και τοῦ χρόνου προϊόντος ἐθεωρήθη ὡς ὁ θριαμβεύων θεὸς τοῦ ἡλίου κατὰ τῆς νυκτὸς και τῶν ἀνέμων και ἐλατρεύετο ἐν ἀντροῖς και σπηλαίοις. Ἐν τῇ παρουσίᾳ εἰκόνη, εὑρεθείση πλησίον τῆς Ῥώμης ἐπὶ μαύρου μαρμάρου, ὁ Μίθρας παρίσταται ὑπὸ τὴν μορφήν νέου ἐν σπηλαίῳ φέροντος πῖλον φρυγικὸν και ἐνδεδυμένου κατὰ τὸν τρόπον τῶν ἀνατολικῶν λαῶν. Κρατεῖ δὲ πάντοτε ὑπὸ τὰ γόνατα αὐτοῦ βοῦν, ὃν ἀνέτρεψε και εἰς ὃν ἐμπηγνύει ξίφος εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ διὰ τῆς δεξιᾶς, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς ἀνέχει πρὸς τὰ ἄνω τὴν κεφαλὴν του. Κύνων, ὄφις και σκορπιός λείχουσι τὸ αἷμα τοῦ ταύρου, τοῦ ὁποίου ἡ οὐρὰ ἀπολήγει εἰς δέσμην σταχύων. Κόραξ ἄνωθεν τοῦ θεοῦ ἴσταται ἐπὶ τοῦ βράχου. Ὁ Ἥλιος και ἡ Σελήνη, ὡς ἀντιπρόσωποι τῆς ἡμέρας και τῆς νυκτὸς εὐρίσκονται ἐπὶ τῶν δύο ἐμπροσθίων τοῦ βράχου γωνιῶν.

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὁ μὲν βοῦς σημαίνει τὴν παραγωγικὴν μὲν, ἀλλ' ἀγρίαν τῆς γῆς φύσιν, ὁ δὲ Μίθρας τὴν δύναμιν τοῦ ἡλίου ὅστις διὰ τῶν εὐεργετικῶν αὐτοῦ ἀκτίνων ἐπενεργεῖ ἐπὶ τῶν καρπῶν και

τῶν ἄλλων τῆς γῆς προϊόντων. Ὁ Μίθρας οὗτος παρίσταται ἐνίοτε ὡς Λέων, εἰς τὸ στόμα τοῦ ὁποίου ἴσταται μέλισσα και ἄλλοτε φέρει πτέρυγας περιβεβλημένος ὄφεις. Κατὰ τοὺς Πέρσας ὁ Μίθρας ἐγεννήθη ἐκ πέτρας, ὅπερ πιθανῶς σημαίνει τὸ πῦρ τὸ ὅποιον ἐξάγεται ἐκ δύο χαλίκων. Καὶ ὁ Πλούταρχος τοιαύτην ἀναφέρει τὴν γέννησιν τοῦ Μίθρας και προστίθῃσιν ὅτι ὁ θεὸς οὗτος νύξατο νὰ ἀποκτήσῃ υἱὸν χωρὶς γυναικὸς και ἐγέννησεν ἐκ τινος πέτρας υἱὸν ὀνομασθέντα *Διορφορ*, τοῦτέστι *Φῶς*.

Ἐκ τῆς Περσίας μετέβη πρῶτον ἡ λατρεία τοῦ Μίθρας εἰς τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Μεγάλου Πομπηίου πολιορκούντος τοὺς Περσὰς. Ἐπὶ δὲ τῶν Ἀντωνίωνων εἰσῆλθῃ εἰς τὴν Ῥώμην, ὁ δὲ Σεπτίμιος Σεῦρος και οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐτέλουν τὴν λατρείαν τοῦ Μίθρας ὡς μίαν τῶν αὐτοκρατορικῶν τελετῶν.

Αἱ πρὸς τιμὴν τοῦ Μίθρας τελούμεναι ἑορταὶ ἐγίνοντο ἐν ἡμέραις ταχταῖς ἐντὸς σπηλαίων, κατὰ τὰς

διατάξεις τοῦ Ζοράστρου, ὅστις πρῶτος ἐξελέξατο πρὸς τοῦτο ἄντρον ἀρδευόμενον ὑπὸ ὑδάτων και χλοερώτατον. Αἱ ἑορταὶ διηροῦντο εἰς Περσικὰς, εἰς ἡλιακάς, εἰς γρύφους, εἰς λεοντεῖους και εἰς κορακικάς. Οἱ ἱερεῖς, οἵτινες κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἦσαν πολλοὶ και διηροῦντο εἰς τάξεις, ὠνομάζοντο Κόρακες, ἱεροκόρακες και λέοντες, αἱ δὲ ἱερεῖαι λέαιναι, και ἔφερον τὰ σύμβολα τῶν ζώων, ἀφ' ὧν ὠνομάζοντο. Μόνοι οἱ τῆς τάξεως τῶν λεόντων ἠδύναντο νὰ φέρωσι τὰς εἰκόνας πάντων τῶν ζώων.

Οἱ θέλοντες νὰ μυηθῶσιν εἰς τὰ μυστήρια τοῦ Μίθρας ὤφειλον νὰ ὑποστώσι πολλὰς παραδόξους και φορικτὰς δοκιμασίας, περὶ τὰς ὁδοιχόντα! Καὶ πρῶτον μὲν ἐλούοντο, ἔπειτα ἐρίπτοντο εἰς τὸ πῦρ και ἐπέμπαντο εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ὑπεβάλλοντο εἰς αὐστηράν νηστείαν πεντήκοντα ἡμερῶν. Μετὰ ταῦτα ἐμαστιγοῦντο ἐπὶ δύο ὁλοκλήρους ἡμέρας και ἐπὶ εἰκοσὶν ἡμέρας ἐθάπτοντο εἰς χιόνι. Ἀφ' οὗ ὑφίστατο τὰς δοκιμὰς ταύτας ὁ μυούμενος ἐγίνετο δεκτὸς εἰς τὰ μυστήρια τοῦ Μίθρας, ἐκτὸς δὲ τῶν ἄλλων τελετῶν τῆς μυήσεως ἐτίθετο ὄφεις εἰς τοὺς κόλπους τοῦ νεοφύτου. Μετὰ τοῦτο ὑφίστατο τὰς δοκιμὰς τοῦ ξίφους, δι' οὗ ὁ μυούμενος ἠπειλεῖτο κατὰ ποικίλους τρόπους και διὰ τῆς αἰχμῆς αὐτοῦ ἐκεντᾶτο εἰς διάφορα τοῦ σώματος μέρη.

Ἡ πρὸς τιμὴν τοῦ Μίθρας μεγίστη τῶν ἑορτῶν ἐτελεῖτο τῇ 25 Ἰοβρίου ἡμέρᾳ τῶν γενεθλίων του. Κατὰ ταύτην ἐθυσιάζοντο ἵπποι και ταῦροι ἢ βόες, ἀλλὰ και ἀνθρώπινα θύματα δὲν ἦσαν σπάνια ὡς φαίνεται. Κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἑορτῶν τοῦ Μίθρας ἐπετρέπετο εἰς τοὺς βασιλεῖς τῶν Περσῶν νὰ παραδίδωνται εἰς τὴν μέθην. Ἐν Ῥώμῃ μέχρι τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ ἀνθρώπινα θύματα δὲν προσεφέροντο. Ὁ Κόμμοδος ὅμως ἐμίανε τὰς ἑορτὰς τοῦ Μίθρας διὰ τῶν ἀνθρωπίνων θυμάτων. Τῷ 378 μ. Χ. πρῶτος ὁ πολίταρχος τῆς Ῥώμης (*praefectus urbis*) Γράκχος κατέστρεψε τὰ ἱερὰ τοῦ Μίθρας· ἀλλαχού ὅμως αἱ τελεταὶ αὐτοῦ διήρκεσαν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, διότι κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς πέμπτης μ. Χ. ἐκατονταετηρίδος ἀναφέρει τὰ σκοτεινὰ ἄντρα τοῦ Μίθρας ὁ χριστιανὸς ποιητὴς Παυλῖνος.

Κατὰ τὴν ἐβδόμην ἐκατονταετηρίδα οἱ Ἀραβες κατέστρεψαν τὴν λατρείαν τοῦ Ὁρομάσδου και ἐν αὐτῇ τῇ πατρίδι τοῦ Μίθρας. Ἐνεκα τοῦ σφοδροῦ και διηνεκοῦς καταδιωγμοῦ οἱ πλείστοι τῶν Περσῶν ὑπέκυψαν εἰς τὸν Ἰσλαμισμόν. Ἐκ δὲ τῶν πιστῶν μεινάντων εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Μίθρας και Ὁρομάσδου ὀλίγοι μὲν διεσώθησαν ἐπὶ πλοίων εἰς τὰς Ἰνδίας· ἄλλοι δὲ, οἵτινες εἶχον καταφύγει πρὸς τὰ μεσημβρινὰ και μεσημβρινοανατολικά μέρη τῆς Κασπίας θαλάσσης, κατεδιώχθησαν πάλιν ὑπὸ τοῦ Μαχμούτ τοῦ *Ghanavīd*, τοῦ Ταμερλάνου και τοῦ Μεγάλου Σάχ-Ἀββᾶ. Τοῦτον ἐνεκα ὀλίγοις σωζονται ἐν Περσίᾳ περὶ τὰς 8,000 Περσῶν, πυρρολατρῶν, ὀνομαζομένων *Atesch-poresl*, τοῦτέστι ἀπίστων. Καὶ ἐπὶ τῶν ὑπαρχουσῶν ἐν Βακτρίᾳ (πόλει τῆς Ἀσιατικῆς Ῥωσ-